

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru No. 17184/03

Hüseyin YILDIRIM / Türkiye

Başkan

Julia Laffranque,

Yargıçlar

Işıl Karakaş,

Nebojša Vučinić,

Valeriu Griţco,

Ksenija Turković,

Jon Fridrik Kjølbro,

Stéphanie Mourou-Vikström

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdürü* Stanley Naismith'in katılımıyla 24 Mayıs 2016 tarihinde Daire halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi heyeti (İkinci Bölüm), 13 Mayıs 2003 tarihli başvuruyu ve davalı Hükümet tarafından sunulan görüşler ile başvuranın cevap olarak sunduğu görüşleri göz önünde bulundurarak, yapılan müzakereler neticesinde aşağıdaki kararı vermiştir:

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2016. Bu gayri resmî çeviri, Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

OLAYLAR

1. Başvuran Hüseyin Yıldırım 1947 doğumlu Türk vatandaşı olup, Ankara’da ikamet etmektedir. Başvuran, Mahkeme önünde, Ankara Barosuna bağlı Avukatlar Medeni Ayhan ve Metin Ayhan tarafından temsil edilmişlerdir.

2. Türk Hükümeti (“Hükümet”) ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

A. Davanın Koşulları

Başvurunun kendine özgü koşulları, taraflarca ifade edildiği şekilde, aşağıdaki gibi özetlenebilir.

1. Davanın Başlangıcı

3. Belirtilmeyen bir tarihte, basında, çok sayıda kişinin yasa dışı bir şekilde dinlendiği hakkında bilgiler yer almıştır. Polise ait gizli belgeler - yani dinlenen görüşmelerinin iletişim bilgilerinin ve dinleme tarihlerinin yer aldığı dinlemelere ilişkin abone listeleri- de basında yayımlanmıştır. Bu listeler, 963 kişinin ismini içermektedir.

2. İdari Yargılama

4. Başvuran 8 Ocak 2002 tarihinde, 4 ve 5 Kasım 1997 tarihlerinde ev telefonunun yasal izin olmaksızın dinlenmesini öğrenmesi üzerine, Sözleşme’nin 8. maddesine dayanarak İçişleri Bakanlığına yaptığı başvuruya tazminat talebinde bulunmuştur.

5. Yaptığı başvuruya herhangi bir yanıt alamayınca, 14 Şubat 2002 tarihinde Ankara İdare Mahkemesinde tam yargı davası açmıştır. Başvuran, manevi tazminat olarak 10 milyar Türk lirası (olayların meydana geldiği dönemde yaklaşık 8.500 avro) ödenmesini talep etmiştir.

6. İçişleri Bakanlığı 19 Nisan 2002 tarihinde savunma dilekçesini sunmuştur. İçişleri Bakanlığı, başvuranın talebinin reddedilmesini talep etmiş ve söz konusu telefon dinleme olayını gerçekleştiren polisler hakkında açılmış olan kamu davasının Kırıkkale Asliye Ceza Mahkemesinde derdest olduğunu belirtmiştir.

7. İdare mahkemesi, 29 Kasım 2002 tarihli kararıyla, başvuranın talebini kısmen kabul etmiştir. İdare mahkemesi, başvuranın telefon görüşmelerinin mahkeme kararı olmaksızın dinlemeye alınmış olması sebebiyle başvuranın haberleşme hakkının Devlet tarafından ihlal edildiğini tespit etmiş ve Devleti, ilgiliye 500.000.000 TRL (söz konusu tarihte yaklaşık olarak 327 avro) tazminat ödemeye mahkûm etmiştir. Bu miktar, gecikme faizlerini içermemektedir.

8. Danıştay, 12 Ekim 2002 tarihli kararıyla, idare mahkemesinin başvurana ödenmesine karar verilen miktara yasal faizleri eklemiş olması gerektiğini belirterek, iki tarafın da itiraz etmiş olduğu kararı bozmuş ve dava dosyasını yeniden bu mahkemeye göndermiştir.

9. Ankara İdare Mahkemesi, 15 Haziran 2006 tarihinde, başvurana, aynı miktarın yeni para birimine çevrilerek, yani 500 Türk lirası (TRY)¹ olarak ve İçişleri Bakanlığı'na ilk talebin sunulduğu tarihten itibaren işlemeye başlayan yasal faizler eklenerek ödenmesine karar vermiştir.

10. İdare, 15 Ağustos 2007 tarihinde, icra dosyasına 1.429,75 TRY (bu tarihte yaklaşık olarak 794 avro) miktarını eklemiştir.

3. Polis Memurları Hakkında Yürütülen Disiplin ve Ceza Soruşturmaları

11. Bu zaman zarfında, yasa dışı dinleme yapmakla suçlanan otuz sekiz polis memuru, özellikle yetkilerini kötüye kullandıkları gerekçesiyle adalet

---

¹ 1 Ocak 2005 tarihinde, eski Türk lirasının (TRL) yerini alan Türk lirası (TRY) yürürlüğe girmiştir. 1 TRY, bir milyon TRL'ye karşılık gelmektedir.

önüne çıkarılmışlardır. Ayrıca bu polis memurları hakkında bir disiplin soruşturması da başlatılmıştır.

12. İçişleri Bakanlığı Disiplin Kurulu, 29 Mart 2000 tarihinde verdiği bir kararla, suçlanan memurların çoğunun yasa dışı dinlemeler gerçekleştirdiğini ve dolayısıyla ilgili kişilerin haberleşme özgürlüğünü ihlal ettiğini tespit etmiştir. Disiplin kurulu, yirmi bir polis memuruna, özellikle görevlerinin icrasında yetkinin kötüye kullanılması veya ihmal bulunması sebepleriyle on aylık bir süre için terfi alamama veya maaşlarından bir günlük kesinti yapılması gibi disiplin cezaları vermiştir.

13. Kırıkkale Asliye Ceza Mahkemesi, 30 Ocak 2003 tarihinde, otuz sekiz sanığın polis bünyesinde gizli izleme yapmak amacıyla yasa dışı bir birim oluşturduğunu ve faaliyetlerinin 10 Mart 1999 tarihinde sonlandırılmak üzere 1998 yılında başladığını tespit etmiştir. Mahkeme, ayrıca ilgililerin görevi kötüye kullanma suçunu işlediğine karar vermiştir. Hiyerarşik olarak üst düzey görevlerde bulunan polisler, görevlerinin icrasında ihmalden suçlu bulunmuşlardır. Bununla birlikte mahkeme, suçun niteliğini ve çekilen cezayı göz önünde bulundurarak, Af Yasası denilen “23 Nisan 1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlardan Dolayı Şartla Salıverilmeye, Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair 4616 sayılı Kanunun” 1. maddesinin 4. fıkrası uyarınca, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının uygun olduğunu tespit etmiştir. Mahkeme ayrıca, söz konusu kanunun yargılamanın yeniden görülmesine ve ilgililerin bir suçun işlenmesinde sanık sıfatıyla yargılanmaları durumunda beş yıllık denetim süresi içerisinde cezanın açıklanmasına hükmettiğini belirtmiştir.

14. Mahkeme, 16 Şubat 2006 tarihli kararıyla, sanıkların adli sicil kayıtlarını dikkate alarak, ilgililerin söz konusu süre içerisinde suç işlemediğini tespit etmiş ve ceza davasının düşürülmesine karar vermiştir.

B. İlgili İç Hukuk Kuralları ve Uygulaması

15. Anayasa'nın haberleşme özgürlüğü ile ilgili hükümlerinin yanı sıra olayların meydana geldiği dönemde yürürlükte olan ve haberleşme özgürlüğüne yapılan müdahaleleri ve yetkiyi kötüye kullanma suçunu cezalandıran Ceza Kanunu'nun 195. ve 240. maddeleri *Parlamış/Türkiye* ((kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 74288/01, 13 Kasım 2007) kararında yer almaktadır.

ŞİKÂyetLER

16. Başvuran, Sözleşme'nin 1, 2, 6, 8, 13, 14 ve 17. maddelerini ileri sürerek, evinin telefon hattının yasa dışı olarak, özel ve aile hayatını ihlal edecek şekilde iddia etmektedir. Başvuran ayrıca, Sözleşme'nin 8. maddesine ilişkin şikâyetini telafi etmesi muhtemel bir iç hukuk yolu bulunmadığından şikâyetçidir, zira başvuran ödenmesine karar verilen tazminat miktarının yetersiz olduğu ve dahası kendisine göre, bu miktarın gecikme faizini içermediği kanısındadır. Başvuran, bu türden bir eksikliğin, Ankara İdare Mahkemesi önünde yürütülen yargılamanın hakkaniyetten uzak olduğu kanaatindedir. Başvuran ayrıca, Kürt asıllı olmasına dayanılarak kendisine ayrımcılık yapıldığını iddia etmektedir.

17. Başvuran, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasına dayanarak, İdare Mahkemesi önündeki yargılamanın süresinden şikâyet etmektedir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

1. Başvuranın Mağdur Sıfatı Hakkında

18. Başvuran, Sözleşme'nin birçok maddesini ileri sürerek, bir mahkeme onayı bulunmaksızın yapılan telefon dinlemeleri sebebiyle, özel hayata

saygı hakkının ihlal edilmesinden şikâyet etmektedir. Ayrıca başvuran, kendisine ödenmesine karar verilen tazminat miktarının yetersiz olduğunu ve bu miktara yasal faizlerin uygulanmadığını ileri sürmektedir. Başvuran ayrıca, iç hukuk tarafından sunulan başvuru yollarının etkin olmadığı kanaatindedir. Başvuran son olarak, etnik kimliğine dayalı bir ayrımcılığa maruz kaldığına ileri sürmektedir.

19. Hükümet bu iddialara itiraz etmektedir. Hükümet, söz konusu telefon dinlemelerinin sorumlularının cezalandırılmış olduğunu ve başvuranın tazminat elde ettiğini belirtmektedir.

20. Mahkeme, Sözleşme'nin ihlal edilen bir ihlalini telafi etme yükümlülüğünün öncelikle ulusal makamlara ait olduğunu hatırlatmaktadır. Bu bağlamda bir başvuranın iddia edilen eksiklikten mağdur olduğunu iddia edip edemeyeceği hususu, Sözleşme bakımından davanın her aşamasında sorgulanmaktadır. Mahkeme ayrıca, başvuran lehinde verilen bir karar veya alınan bir tedbirin, ilke olarak yalnızca ulusal makamların Sözleşme'nin ihlalini açıkça veya özünde tanınması ve ardından telafi etmesi durumunda, “mağdur” sıfatını ortadan kaldırmak için yeterli olabileceğini yinelemektedir. Bir kişinin, Sözleşme'nin iddia edilen ihlalinden dolayı mağdur olduğunu halen iddia edebilmesi hususu, Mahkeme için özellikle ilgili kişinin durumunun *makabline şamil (ex post facto)* bir incelemeye tabi tutulmasını gerektirmektedir. Ulusal makamların bir ihlali tespit etmeleri ve verdikleri kararın bu ihlal için yeterli ve uygun bir telafi teşkil etmesi durumunda, ilgili taraf Sözleşme'nin 34. maddesi anlamında artık mağdur olduğunu iddia edemez (*Cocchiarella/İtalya* [BD], No. 64886/01, §§ 70-72, AİHM 2006-V ve bu kararda yer alan atıflar).

21. Mahkeme, somut olayda, söz konusu telefon dinlemelerinin iç hukuka göre yasa dışı olduğu hususuna taraflarca itiraz edilmediğini dikkate almaktadır. Bu suçların sözde sorumluları hakkında yürütülen disiplin ve ceza soruşturmalarının gösterdiği gibi, ulusal makamlar özünde, başvuranın

olduğu kadar diğer mağdurların da özel ve aile hayatına saygı hakkını güvence altına alan hükümlerin tanınmadığını tespit etmiştir.

22. Bunun yanı sıra, yirmi bir polis memuru, kademe ilerlemelerinin durdurulması ve maaşlarından bir günlük kesinti yapılması gibi disiplin cezalarına çarptırılmışlardır.

23. Ceza davasında Kırıkkale Mahkemesi de, otuz sekiz polis memurunun görevlerinin icrasında yetkinin kötüye kullanımı veya ihmal gerekçeleriyle suçlu olduğunu tespit etmiştir. Cezanın açıklanması, “Af Yasası” denilen 4616 sayılı Kanunun uygulanmasıyla beş yıl boyunca ertelenmiştir.

24. Mahkeme, idari başvuruya ilişkin olarak, başvuranın talebinin haklı bulunduğuna hükmedildiğini gözlemlemektedir. İdare mahkemesi, başvuranın, Sözleşme tarafından güvence altına alınan haberleşme özgürlüğüne haksız bir müdahalede bulunulduğunu kabul etmiş ve başvurana 500 TRY ödenmesine karar vermiştir. Mahkeme, idare mahkemesinin ilk kararının bozulmasının ardından, ilk talebin İçişleri Bakanlığına sunulduğu tarihten itibaren işlemeye başlayan yasal faizlerin, 15 Haziran 2006 tarihli kararla ilgiliye ödenmesine karar verildiğini kaydetmektedir (yukarıdaki 9. paragraf). Dolayısıyla ödenmesine karar verilen tazminata yasal faiz oranlarının uygulanmadığına ilişkin iddia da açıkça dayanaktan yoksundur.

25. Ayrıca 15 Ağustos 2007 tarihinde yaklaşık olarak 794 avroya karşılık gelen bir miktar icra dosyasına eklenmiştir (bk. yukarıdaki 10. paragraf).

26. Mahkeme, iç hukukta ödenmesine karar verilen tazminatın yeterli veya yetersiz niteliğinin, davanın kendine özgü koşulları ışığında değerlendirildiğini hatırlatmaktadır (bk. *Dubjakova/Slovakya* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 67299/01, 19 Ekim 2004). Mahkeme, özellikle yukarıda belirtilen üç yargılamının, disiplin, ceza ve tazminat davalarının, başvuranın aile ve özel hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini

tespit ettiklerini dikkate alarak, kendisine ödenmesine karar verilen miktarın açıkça yetersiz olarak değerlendirilemeyeceği kanısındadır (yargılamanın aşırı uzun sürmesi nedeniyle verilen bir tazminat kapsamında *gerekli değişikliklerin uygulanması şartıyla (mutatis mutandis)* bk. daha önce anılan *Cocchiarella*, § 97 ve tutukluluğun aşırı uzun sürmesi nedeniyle verilen bir tazminat kapsamında *gerekli değişikliklerin uygulanması şartıyla (mutatis mutandis)* *Hebat Aslan ve Firas Aslan/Türkiye*, No. 15048/09, §§ 44-50, 28 Ekim 2014 ve bu kararda yer alan atıflar).

27. Mahkeme ayrıca, başvuranın zararının yeterince telafi edildiği ve başvuranın, ileri sürülen olaylardan dolayı bundan böyle “mağdur” olduğunu iddia edemeyeceği kanaatindedir. Sonuç olarak başvurunun bu kısmı, Sözleşme’nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi anlamında, Sözleşme hükümlerine *kişi bakımından (ratione personae)* uygun değildir ve Sözleşme’nin 35. maddesinin 4. fıkrası uyarınca reddedilmesi gerekmektedir.

2. İdari Yargılama Süresi Hakkında

28. Başvurana göre, idari yargılama süresi, Sözleşme’nin 6. maddesinin 1. fıkrasında öngörülen “makul süre” gerekliliğine cevap vermemektedir. Hükümet bu iddiaya itiraz etmektedir.

29. Mahkeme, bir yargılamanın süresinin makul niteliğinin davanın koşullarına göre ve Mahkeme içtihadında belirlenen kriterler bakımından, özellikle davanın karışıklığına, başvuran ile yetkili makamların tutumuna ve ilgililer için ihtilaf konusuna göre değerlendirildiğini hatırlatmaktadır (diğer birçok karar arasında bk. *Frydlender/Fransa* [BD], No. 30979/96, § 43, AİHM 2000-VII).

30. Mahkeme, mevcut davada dikkate alınacak sürecin, başvuranın İçişleri Bakanlığına talebini sunduğu 8 Ocak 2002 tarihinde başladığını dikkate almaktadır. Bu bağlamda Mahkeme, şayet bir dava açılmadan önce izlenmesi gereken bir başvuru yolu bulunmakta ise, izlenmesi gereken idari

sürecin değerlendirilmesi gereken dava süresine dâhil edildiğini hatırlatmaktadır (*Vallée/Fransa*, 26 Nisan 1994, § 33, A Serisi No. 289-A, *Santoni/Fransa*, No. 49580/99, § 37, 29 Temmuz 2003 ve *Aylık/Türkiye*, No. 10467/02, § 21, 21 Ekim 2008).

31. Mahkeme, somut olayda söz konusu sürecin, ödenmesine karar verilen tazminatların dosyaya eklendiği 15 Ağustos 2007 tarihinde sonlandığını tespit etmektedir. Dolayısıyla söz konusu sürecin öncesinde idari talepte bulunulduğu ve akabinde icra işleminin yapıldığı bilinerek, bu süreç, iki mahkeme için yaklaşık olarak beş yıl, yedi ay sürmüştür. Mahkeme, bu yargılamanın gidişatında meydana gelen haksız eylemsizlik veya yavaşlık süreçlerinden ulusal makamların suçlanamayacağı kanısındadır. Mahkeme, bu türden bir sürenin, söz konusu davanın koşullarında kendi içerisinde aşırı uzun olmadığı kanaatindedir.

32. Mahkeme, yukarıda belirtilenleri dikkate alarak, adaletin, “etkinliğini ve güvenilirliğini tehlikeye atabilecek gecikmelerle yönetilmediği” kanısındadır (*Zacharis/Yunanistan* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 32283/02, 14 Aralık 2004).

33. Bu şikâyet, açıkça dayanaktan yoksun olup, Sözleşme’nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi ve 4. fıkrası uyarınca reddedilmelidir.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oybirliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna

karar vermiştir.

İşbu karar Fransızca dilinde tanzim edilerek, 16 Haziran 2016 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Stanley Naismith
Yazı İşleri Müdürü

Julia Laffranque
Başkan